

Aarde • Boer • Consument

De noodklok luidt over onze landbouw. Een reeks van voedselschandalen en dierenplagen, evenals het oprukken van genetische manipulatie in de landbouw en van chemische technieken in de voedselverwerking, hebben duidelijk gemaakt dat er meer aandacht nodig is voor onze voedselveiligheid. Ook onze voedselzekerheid staat onder grote druk. Onze boerenstand is in korte tijd gehalveerd. Voor onze voedselvoorziening zijn we steeds meer afhankelijk van multinationals en internationale handelaren. Door globalisering, vrijhandel en teloorgang van biodiversiteit dreigen we ook de voedselsoevereiniteit te verliezen. We kunnen zelf niet meer bepalen wat en hoe we willen verbouwen, verwerken en consumeren. Het platform Aarde, Boer, Consument wil de bakens verzetten. ABC wil samen met de consumenten werken aan voedselveiligheid, duurzaamheid, een vitaal platteland, en een milieu- en diervriendelijke landbouw. **Daarover gaat het hieronder.**

Voedsel onze eerste levensbehoefte

Voedsel is onze eerste levensbehoefte. En het is maar goed dat we ons – in de westerse wereld – al tientallen jaren lang geen echte zorgen hoeven te maken over de voorziening in deze basisbehoefte. Er is genoeg brood, groente, vlees, zuivel en fruit voor iedereen. De winkelschappen zijn overvol met redelijk betaalbare producten in een steeds grotere variëteit. Ook de keuze aan kant-en-klaar 'gemaksvoedsel' is enorm. Toch zijn er steeds meer zorgen. Na alle voedselschandalen en -plagen van de laatste jaren vraagt de consument zich af of het allemaal nog wel veilig en gezond is wat hij eet. En of het dierenwelzijn en het milieu niet geschaad worden. Bovendien zijn er meer problemen. Het gaat economisch slecht met veel boeren in ons land. Een groot deel van hen leeft in armoede. En elke dag houden er een aantal mee

Veel consumenten maken zich zorgen

De consument is bezorgd. Hij zit met veel vragen en weet niet eens aan wie die gesteld moeten worden. Aan de boer? De handelaar? De fabrikant? De winkelier? Mede door deze bezorgdheid neemt de belangstelling toe naar de herkomst van de producten. Iedereen wil graag dat het product zonder geknoei en onder fatsoenlijke omstandigheden tot stand is gekomen. Daarom wint de duurzame landbouw (waaronder de biologische) steeds meer terrein. Maar zou het niet zo moeten zijn dat u *altijd* weet wat u eet? Dat u kunt vertrouwen op wat u koopt? Dat de prijs die u betaalt goed terecht komt? Op één punt kunnen wij u geruststellen. De overgrote meerderheid van de Nederlandse boeren doet niets liever dan u een goed product leveren voor een fatsoenlijke prijs. En houdt daarbij graag rekening

op. Met de boeren verdwijnt het sociale leven op het platteland. Verdwijnt ook de zorg voor ons cultuurlandschap, dat de landbouwers in de loop van eeuwen hebben ingericht en onderhouden. Verdwijnt ook een voedselproducent.

Zijn deze ontwikkelingen typisch voor onze welvarende westerse maatschappij? Gaat het elders, in de ontwikkelingslanden bijvoorbeeld, soms beter? Nee, daar is de laatste tien jaar de voedselvoorziening zelfs verslechterd.

Dit boekje gaat over de oorzaken van al deze problemen én over de oplossingen. Wij – het platform Aarde, Boer, Consument – hopen dat u het met interesse zult lezen. En dat u met ons zult kiezen voor een ander, duurzaam en rechtvaardig landbouwbeleid.

met dierenwelzijn en het belang van natuur, milieu en landschap. Maar juist dat alles wordt de boer steeds moeilijker gemaakt.

De boer wordt te gemakkelijk verantwoordelijk gesteld voor de voedselveiligheid, terwijl de verantwoordelijkheid in de totale keten ligt.

Samonella-kippen, dioxine in veevoer, varkenspest, gekke-koeienziekte, mond- en klauwzeer, klassieke vogelpest worden vaak in één adem genoemd en breed in beeld gebracht op het tv-scherm. Varkenspest, mkz en vogelpest zijn besmettelijke dierziekten en hebben niets met voedselveiligheid te maken. Onder invloed van handelsverdragen om de enorme export te handhaven is men overgegaan tot massaal doden van dieren, dit heeft veel weerzin opgewekt bij de boeren en de consument.

Eenzijds worden boeren en burgers door de heersende politiek uit elkaar gedreven, anderzijds is men aan de basis overtuigd dat men omwille van dierge-

zondheid en voedselveiligheid met elkaar een verbond moet sluiten, waarbij we gezamenlijk streven naar een eerlijk product voor een eerlijke prijs.

Veel boeren maken zich zorgen

Van generatie op generatie bewerken de boerenfamilies het land en verzorgen ze hun veestapel. De boerderij moet onderhouden worden, de grond, het waterpeil, de sloten en hagen. Vrije tijd kent de landbouwer nauwelijks. Maar de boer houdt van zijn vak, van het leven op het platteland en het werken met de levende natuur. En ze zijn trots op een mooi product.

Het werk is niet beperkt tot de jaarlijkse cyclus van zaaien en oogsten. De boer moet steeds meer. - Investeren in nieuwe technieken. Voldoen aan maatregelen tegen verzuring, vermesting en verdroging. De behuizing van zijn dieren verbeteren, vogels beschermen, gewasbeschermingsmiddelen terugdringen. Dat willen we allemaal.

Maar de prijzen van landbouwproducten zakken van jaar tot jaar. Vaak ligt de opbrengst voor de boer onder de kostprijs. Ondanks bijverdiensten (kamperen op de boerderij, paardenopvang, eigen verwerking en verkoop) leeft een kwart van de boerengezinnen onder het bestaansminimum. Als je de bijverdiensten niet meerekent, is dat zelfs 44 procent.

Per dag houden acht tot tien boeren het voor - gezien en beëindigen hun bedrijf. Voor de individuele boer gaat dat vaak met grote sociale problemen gepaard. Kennis en traditie gaan verloren. En naarmate er meer boeren verdwijnen is er ook sprake van een verarming van het sociale leven op het platteland.

Als wij het platteland willen gebruiken als plaats van rust, van natuur en van mooie landschappen dan moeten we de boeren koesteren want hij levert deze producten bijna gratis. Waarom krijgt de boer dan niet genoeg voor zijn centrale taak: de betrouwbare voedselproductie en het behoud van het platteland? We mogen ons gelukkig prijzen dat er nog veel jonge boeren zijn die nog wel een toekomst zien en die het bedrijf van hun ouders voortzetten.

Maar niemand kan ontkennen dat er sprake is van een crisis in de landbouw. En aan die crisis komt geen einde door het huidige landbouwbeleid. En het is dus geen wonder dat veel boeren zich zorgen maken.

Wat is er aan de hand met onze landbouw?

Waardoor worden boer én consument de laatste jaren steeds meer geconfronteerd met eerdergenoemde problemen?

In de afgelopen decennia zijn een aantal zaken grondig veranderd. De weg van boer naar bord is - ondoorzichtiger geworden. Groothandel en fabrieken zitten ertussen, en grote supermarktketens. De 'agri-foodbusiness' is niet meer aan streek of land gebonden. Handelsbelemmeringen zijn gaandeweg sterk verminderd. Zaden, groente, fruit, vlees, granen, veevoer en ook levende dieren worden nu - wereldwijd verhandeld. Goedkoop transport en snelle informatie via Internet versterken die trend. De kwaliteitscontrole wordt zo moeilijker. Te meer door-

dat de overheid zich terugtrekt en regelgeving en toezicht overlaat aan de 'markt'. De vrijhandel rukt op. Maar er is meer. Met de liberalisering schaffen de Europese overheden ook beschermende maatregelen voor de landbouw af, zoals een gegarandeerde minimumprijs. Daar houden handelaren en voedselmultinationals immers niet van. Zij willen overal ter wereld kunnen inkopen (liefst voor de - allerlaagste prijs) en elders weer verkopen (tegen de hoogst mogelijke prijs).

De 'wereldmarktprijzen' zijn de norm. Maar die prijs is kunstmatig laag - zo zullen we verderop zien - té laag voor de meeste boeren in de wereld.

Kort samengevat hebben we, vooral in de laatste twee decennia, te maken met:

- toenemende, wereldwijde vrijhandel en concurrentie
- toenemende macht van de agrifoodbusiness
- verminderde controle op in- en export en dus op kwaliteit
- verminderde bescherming van de landbouweconomie
- te lage wereldmarktprijzen

De gevolgen zijn enorm

De nieuwe 'trend' in de landbouw die we hiervoor beschreven, heeft enorme gevolgen voor boer én consument.

Door de vrijhandel en deregulering kon het gebeuren dat met dioxine vervuilde olie (veevoer uit Brazilië) hier terecht kwam in kippenvoer. Dat mond- en klauwzeer zich razendsnel vanuit Engeland kon verspreiden naar Frankrijk en Nederland. Dat diermeel van slachtafval wereldwijd verhandeld en verwerkt mocht worden in veevoer, hetgeen leidde tot gekke-koeienziekte. Onder druk van de lage prijzen zien boeren zich gedwongen tot intensivering: steeds meer gewassen verbouwen of steeds meer dieren houden op dezelfde grond, in een poging de productie op te krikken en zo een redelijk gezinsinkomen te verdienen. Of ze moeten proberen hun bedrijf uit te breiden (schaalvergroting), bijvoorbeeld

door het land erbij te kopen van de buurman-boer die het opgegeven heeft. Door schaalvergroting of intensivering kunnen de boeren meer producten verkopen, maar het gevolg daarvan is slechts dat de prijs nog verder zakt. Een neerwaartse spiraal die nu al tientallen jaren aan de gang is. Vooral de kleinere boerenbedrijven leggen het loodje. Het gemengd bedrijf, waarbij de akkerbouw voor het veevoer zorgt en de dierlijke mest weer een nuttige bestemming krijgt op het land, is nagenoeg verdwenen. Alleen grote, industriële landbouwbedrijven blijven over. Met een verhoogd risico op de verspreiding van plagen en ziekten. Boerderijen maken plaats voor - bedrijventerreinen. Het karakteristieke cultuurlandschap en de plattelandssamenleving verdwijnen en bulkproductie is een feit.

Steeds meer in steeds minder handen

De landbouwer heet een kleine zelfstandige te zijn, maar dat is ie in werkelijkheid helemaal niet meer. Een handjevol banken bepaalt welke boer mag uitbreiden of vernieuwen en op welke voorwaarden. Winstgevendheid is daarbij uiteraard belangrijker dan voedselkwaliteit of het welzijn van mensen en dieren. Investerings, nodig voor schaalvergroting of intensivering, hebben vrijwel elke boer tot 'lijfeigene' van de bank gemaakt.

Ook anderszins zijn de landbouwers steeds meer afhankelijk van een handjevol grote multinationals. Dat geldt voor de zaden (waaronder de genetisch gemanipuleerde van Monsanto en Novartis), voor

landbouwmachines, voor bestrijdingsmiddelen, voor veevoer. De verwerking en distributie van voedselproducten zijn ook toenemend in handen van enkele kolossale concerns, zoals Nestlé, Unilever en Cargill. Hun hapklare brokken belanden vervolgens in supermarkten, die óók al steeds meer onderdeel uitmaken van een handvol ketens, zoals Albert Heijn - (wereldwijde omzet 150 miljard!) en Laurus. Qua voedselvoorziening lijkt de wereld steeds meer op een mega-McDonald's. Overal zijn producent én consument machteloos overgeleverd aan het beleid en het aanbod van deze multinationals. Tenzij ze besluiten een vuist te maken...

Voederverwerkers als Unilever zetten de chemie in om zich volledig onafhankelijk te maken van hun toeleveranciers, de boeren. Zo schuimt Unilever de wereld af naar grondstoffen voor margarine, waarbij men kan kiezen uit diverse plantaardige oliën. Alleen de goedkoopste wordt ingekocht. Vervolgens wordt de olie in een chemisch proces ontdaan van alle geur en smaak. Bij de verwerking tot margarine worden vervolgens weer geur- en smaakstoffen toegevoegd, zodat u als consument altijd hetzelfde proeft en ruikt: een product zonder naam en herkomst.

Hoe is het zo ver gekomen?

Om de huidige ontwikkeling te begrijpen, moeten we even terug in de geschiedenis. 'Nooit meer honger!' was het motto na de Tweede Wereldoorlog. Deze gedachte kreeg in de jaren '50 vorm in een Europees landbouwbeleid, onder leiding van de Nederlander Sicco Mansholt. Hoeksteen daarvan was dat goede prijzen voor de producten werd gegarandeerd. Hierdoor kregen de boeren weer vertrouwen in de toekomst en durfden zij te investeren. Het beleid was succesvol: Europa werd zelfvoorzienend, de export van voedsel ging geleidelijk

de import overtreffen.

Maar in de jaren zeventig sloeg het succes om in een probleem: overproductie. Melkplassen, graan- en boterbergen groeiden en vlees vulde pakhuisen. Om daar vanaf te komen begon de 'dumping'. De overtollige productie – van de boeren afgenomen - tegen de garantieprijs – werd tegen lage wereldmarkt-prijzen afgezet in Derde Wereldlanden of het Verre Oosten. Het verlies nam de Europese Gemeenschap op de koop toe. Per jaar worden – nog steeds – tientallen miljarden Europees belasting-

geld besteed aan deze dumping.

De enige echte remedie tegen overproductie – productiebeheersing – werd alleen doorgevoerd in de suiker- en zuivelsector (melkquota). Op andere terreinen konden, of wilden, de Europese regeringen niet tot productiebeheersing komen.

Het huidige Europese landbouwbeleid is niet te handhaven. Het pakt niet goed uit voor de eigen boeren. Tachtig procent van de subsidies gaat naar

20 procent van de boeren, met name de grootste bedrijven. De grote overleven, dankzij intensivering en schaalvergroting, de kleine leggen het loodje. Het beleid pakt ook niet goed uit voor de boeren in de Derde Wereld. Europees graan en zuivel wordt daar zó goedkoop gedumpt, dat lokale landbouwers hun eigen producten niet meer kwijt kunnen.

Bijvoorbeeld: de idiotie van de graanprijs

De kostprijs van een kilo graan ligt rond de 20 eurocent. Wereldwijd bezien zal dat bedrag in het ene gebied wat hoger liggen dan in het andere, maar de verschillen zijn niet zo groot. Toch ligt de wereldmarktprijs, de prijs waartegen graan verhandeld wordt van het ene land naar het andere, op ongeveer 10 eurocent. Dat komt doordat overal de regeringen de productie of de export subsidiëren. Vroeger hanteerde de Europese Unie garantielijzen. De boer kon zijn graan altijd aan de EU verkopen, voor circa 20 eurocent. 'Europa' zat vervolgens met overvolle graanschuren en dumpte die voorraad op de wereldmarkt: ons graan ging voor 10 cent de export in. Met fors verlies dus, waarvoor de Europese belastingbetaler opdraaide. In het kader van de vrijhandelsverdragen zijn zulke prijssubsidies nu grotendeels afgeschaft. Maar die verandering is slechts cosmetisch: zowel in Europa als in de Verenigde Staten ontvangen de boeren nu inomens-

steun, en nog steeds gaat dat om tientallen miljarden. De dumping van graan op de wereldmarkt gaat gewoon door. Zelfs de boer in de Derde Wereld kan daar niet tegenop werken. En dat lijkt ook de bedoeling. De arme landbouwer in India krijgt te horen dat hij moet stoppen met de productie van graan voor de lokale markt, maar moet overstappen op verbouw van katoen, voor de export naar het Westen. Graan is – kunstmatig – veel te goedkoop. Dat leidt tot afhankelijkheid van het Westen in ontwikkelingslanden, maar het leidt hier bijvoorbeeld ook tot méér intensieve veehouderij. Want met goedkoop graan kunnen varkens en kippen vetgemest worden tegen een prijs waar de koe-in-de-wei niet tegenop kan grazen.

Een eerlijke graanprijs betekent: eerlijker inkomen voor de boeren, ook in de armere landen, miljarden minder besteed aan dumping en minder intensieve veehouderij.

Hoe 't verder gaat: WTO en liberalisering

In het kader van de Wereld Vrijhandelsorganisatie (WTO, vroeger GATT) is de vrijhandel in landbouwproducten een 'hot issue'. Net als in andere sectoren is het vooral de Verenigde Staten die pleit voor verdergaande liberalisering. Zo protesteerde de VS, met enkele andere exporterende landen, tegen de dumping van Europese landbouwproducten: Europa pleegt valse concurrentie met z'n gesubsidieerde export! Om onder deze kritiek uit te komen, is de Europese prijsondersteuning vervangen door -inkomenssteun aan de boeren. Een cosmetische verandering, want de totale kosten zijn even hoog en de dumping gaat gewoon door.

Frappant genoeg zien we in de VS bijna hetzelfde gebeuren: de liberalisering werd een fiasco voor de boeren en inmiddels is er weer sprake van massieve steun, die uiteraard onder de nodige camouflage plaatsvindt.

Het Westen zegt ernaar te streven alle handelsbelemmeringen met de Derde Wereld te willen afbreken. Vrijhandel zou ook de beste kansen geven aan

de landbouw in de ontwikkelingslanden. In werkelijkheid zijn alleen de barrières geslecht voor dumping vanuit het Westen. De Derde-Wereldboer – de laatste autonome en zeer efficiënte producent – kan hierdoor zijn producten niet eens meer in zijn eigen dorp afzetten. En áls onze markt al geopend wordt voor alle bananen, dan leert de geschiedenis dat niet de kleine boer daarvan zal profiteren, maar het Chiquita-concern.

Zo moesten in Vietnam de boeren massaal overschakelen op productie voor de export. In *no time* werd het land de tweede koffieproducent van de wereld. Het gevolg was echter een halvering van het inkomen van de koffieboeren – wereldwijd! Sara Lee/DE is de lachende derde...

In India schakelden talloze graanboeren over op katoen – uiteraard weer voor de export. Gevolg: verdroging van het land, afhankelijkheid van zaden van Monsanto, gevaar voor de eigen voedselvoorziening, én braakliggende katoenvelden in Amerika.

Wereldwijde problemen, wereldwijd verzet

De WTO-ronde in Seattle (december 1999) werd een keerpunt. U herinnert zich de beelden van de kleurrijke betogingen in de Noord-Amerikaanse stad. 'The battle of Seattle' verhinderde de totstandkoming van verdergaande vrijhandelsafspraken. Niet, zoals sommigen denken, door gewelddadigheden in de straten. In Seattle vonden tienduizenden vertegenwoordigers van vakbonden, boerenorganisaties, milieubewegingen, kerkelijke en ontwikkelingsorganisaties elkaar. Zij merkten dat hun verzet tegen de verslechtering van arbeidsomstandigheden, tegen milieuvervuiling en armoede, tegen voedselchandalen en dierenleed, tegen de afbraak van so-

ciale en culturele verworvenheden, één gemeenschappelijke noemer had: de toenemende vrijhandel en globalisering. Het belang van de ene groepering viel naadloos samen met dat van de andere. De kracht van deze betogingen – en van de argumenten die zij in de strijd wierpen – sterkten de officiële vertegenwoordigers van ontwikkelingslanden op de WTO-top. Hun rol is normaliter die van bijzitter. Een handvol grote landen kookt de beslissingen voor en de kleine en arme landen mogen daar vervolgens ja en amen op zeggen. Seattle was het keerpunt. De Derde Wereld zei – met de demonstranten – nee!

Tot de betogers in Seattle behoorde de Franse schaapsherder José Bové. Eerder had hij met zijn boerenbond Confédération Paysanne een nieuwe vestiging van McDonald's in het Zuid-Franse Millau keurig gedemonteerd. Bové kreeg met deze actie de status van nationale held. Hij protesteerde tegen Amerikaanse maatregelen waardoor de uitvoer van Roquefort-kaas naar de VS zo goed als onmogelijk werd gemaakt. Deze sancties waren weer gericht tegen de Franse weigering om hormoonkoeien uit de VS toe te laten. Want VS én WTO vinden niks mis aan hormoonvlees en eisen dat het vrij verhandeld mag worden.

Onze regering heeft aan de boer geen boodschap

Wat is eigenlijk de stellingname van de Nederlandse regering in de landbouwcrisis? Kort samengevat: geen. Onze overheid beschouwt de verdergaande liberalisering als een vaststaand feit. Boeren die het in de wereldwijde concurrentieslag niet redden, moeten hun grond maar verkopen. Hun bijdrage aan ons nationaal inkomen is toch niet noemenswaardig. Het kabinet volgt klakkeloos het internationale (handels)beleid, zoals bleek bij het vraagstuk van de inenting tegen mond- en klauwzeer. Van alle uit de hand gelopen ontwikkelingen in de landbouw wordt de schuld gegeven aan de boer. Die had maar andere keuzes moeten maken. Dat de boer met handen en voeten gebonden is aan het Europese landbouwbeleid en een speelbal van de agrifoodbusiness, dat schijnt in regeringskringen onbekend te zijn. De regering straft de boeren voor ongewenste ontwikkelingen, maar neemt zelf niet de noodzakelijke maatregelen om te komen tot een be-

tere, duurzame landbouw in ons land. Kortom: de regering blijkt zich totaal geen zorgen te maken over de vraag of wij wel een boerenstand behouden. De textiel- en schoenenindustrie zijn ook vrijwel helemaal uit ons land verdwenen. Is het dan zo erg als onze voedselproductie voortaan in andere landen gebeurt? Ja, dat is heel riskant. Want nu is er wereldwijd genoeg voedsel en genoeg landbouwgrond, maar hoe zal dat zijn over 30 jaar? De wereldbevolking groeit verder tot 8 à 9 miljard mensen, er dreigt tekort aan land. Schaarste aan water is een van de grootste problemen van de toekomst. En bovendien zal de landbouw wellicht voor vervangers moeten zorgen van fossiele brandstoffen. Bovendien: zou u het verstandig vinden als we voor onze meest elementaire behoefte – voedsel – blijvend afhankelijk zijn van verre, vaak onstabiele landen, van internationale handelaren en multinationals?

Onze voedselzekerheid in het geding

Landbouw is niet zomaar een sector van de economie zoals de computerbranche. Het gaat om iets - essentieels, om de voorziening in onze meest basale behoefte. Om voedselveiligheid en voedselzekerheid, nu en in de (verre) toekomst. Dat alleen al pleit voor een gezonde, vitale boerenstand in Nederland. Om nog maar te zwijgen van het schrikbeeld van een compleet geasfalteerd en geïndustrialiseerd platteland.

Veel consumenten maken zich zorgen over de

voedselproblematiek. Veel boeren doen dat ook. Wat boer en consument bindt is het streven naar een robuuste landbouw op een vitaal platteland. Een levensvatbare sector, zonder permanente bedreigingen, waar boeren met vertrouwen kunnen investeren in milieuzorg, dierenwelzijn, kwaliteit en duurzaamheid. Een landbouw die zorgt voor voedselzekerheid en voedselveiligheid, van boer tot bord, onafhankelijk van de grillen van multinationals of speculanten.

Om dat te bereiken moet in ons land én in de Europese Unie een heel andere koers worden ingeslagen.

- De landbouw moet buiten de internationale vrijhandelsakkoorden gehouden worden, zodat elk land zijn eigen voedselsoevereiniteit behoudt.
- Dan kunnen we hier een systeem van productiebeheersing invoeren, waardoor een einde komt aan overproductie en dumping.
- Dan komen er ook vanzelf betere marktprijzen, zodat de boeren met een fatsoenlijk product ook een fatsoenlijk inkomen kunnen verwerven.
- Dan ontstaat er weer vertrouwen in de toekomst bij de boeren, zodat ze weer durven investeren en de teloorgang van het platteland stopt.
- Dan kunnen we de controle verbeteren en de grenzen dicht houden voor ongewenste producten.
- Dan kunnen we handelsafspraken maken met afzonderlijke landen, wanneer beide partijen daar voordeel bij hebben.

Aarde, Boer, Consument

De doelstellingen die we zojuist beschreven, zijn niet van de ene op de andere dag te realiseren. Veel van de bedoelde maatregelen kunnen zelfs alleen in Europees verband genomen worden. Is het daarom luchtfietsen? Nee. Overal in de wereld praten boeren en consumenten over de vraagstukken van voedselveiligheid, voedselzekerheid en voedselsoevereiniteit. Overal is er verzet tegen de gevolgen van de vrijhandel, de industrialisatie van de landbouw en de voedselverwerking, de genetische manipulatie, de teloorgang van het platteland.

In ons land komen heel veel consumenten in beweging. Ze hebben zich onder andere verenigd in de Alternatieve Konsumenten Bond. En een fors aantal progressieve boerenorganisaties hebben in 2001 de koppen bij elkaar gestoken in het platform Aarde, Boer, Consument.

Het platform ABC draagt uit dat een samenleving die leeft van intensief en industrieel geproduceerde agrarische grondstoffen, verwerkt tot hapklare brokken – de fast-food samenleving – een bedreiging vormt voor onze gezondheid, voor de kwaliteit van het leven, voor onze leefomgeving en voor onze toekomst.

Daarbij zoeken wij samenwerking met de consumenten, met wie wij de zorg delen over voedselveiligheid, duurzaamheid, een vitaal platteland, en een milieu- en diervriendelijke landbouw. De verspreiding van dit boekje is onze eerste stap. Wij willen boeren en consumenten verenigen tot een machtig front tegen het beleid van de politiek, de multinationals, de EU en de WTO

‘Multinationals worden niet geconfronteerd met de gevolgen van hun activiteiten. Zij kunnen de grenzen van de natuur steeds verder opschuiven. Vandaag zitten ze in de houtkap, morgen in de zaden en vervolgens in de visvangst. Iedereen die niet wordt geconfronteerd met de gevolgen van zijn of haar activiteiten, zal doorgaan met onverantwoordelijk gedrag. Ik zeg niet dat lokale gemeenschappen geen fouten maken, maar die fouten kunnen eerder worden gecorrigeerd.’

- Natuurkundige en ecologe Vandana Shiva uit India

In het platform ABC zijn vertegenwoordigers actief uit de volgende organisaties:

Werkgroep Landbouw en Armoede, Steunpunt Landelijke Boerinnen Belangen, Nederlandse Melkveehouders Vakbond, Nederlandse Akkerbouw Vakbond, Vereniging voor Biologisch-Dynamische Landbouw en Voeding, Kritisch Landbouw Beeraad, Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt,

Adviseurs vanuit Socialistische Partij, ChristenUnie, St. Duurzame Solidariteit (Groen Links), XminY Solidariteitsfonds en Boerengroep

Secretariaat:

Platform Aarde, Boer, Consument, Raadhuisplein 24, 1616 AV Hoogkarspel

Tel. 0228 561290 Fax 0228 563845

e-mail: info@aardeboerconsument.nl **website:** www.aardeboerconsument.nl

bankrek. 811993124 Penningmeester Riky Schut, Horsterdijk 83, 5973 PM Lottum

Uitgave: Platform Aarde, Boer, Consument, met speciale dank aan Herman Beekers, Hetty Doeze Jager, Jitske Draisma, ir Joop de Koeijer, dr Jan Douwe van der Ploeg, Remi Poppe en Riky Schut